

УМЕТНОСТА Е СВЕСТ ЗА СЕБЕ – СВЕСТ ЗА ЧОВЕЧКОТО ПОСТОЕЊЕ

Разговор со сликарот Петар Лубарда

По десетина минути во земја со „такси“ дојдов на Топчидер, во улица „Илијичева“, број 1 во Белград. На вратата од куката стои скромно и незабележливо име: Петар Лубарда. Разговорот беше однапред договорен. Влегувам заедно со Лубарда во приемниот салон. По сидовите одма ги забележувам неговите платна. Се повлекувам во неговото ателје, опружени со разни платна, скици, довршени и започнати слики. И тука, чувствувајќи го мисриот на бојата, го започнувам овој разговор.

● Каква е разликата меѓу Вашите први и последни слики?

— Разлика, меѓу моите први и последни слики има. Разликата е таква, што тука Постои еден развиток, како што постои развиток и во човечкиот живот. Всушност, јас уште како млад сликар мислев да совладам една примарна материја за да успеам во она што треба да го насликам.

● Некои млади уметници се занесуваат со идејата дека е среќа, ако во уметноста придонесат толку, колку да изменат еден мал прст на еден акт. Што мислите Вие?

— Што се однесува до мене и моите чувства, сите измени се некој вид рефлекс, оној простор и време во кој ние сме го согледале светот и колку сме го согледале тој свет. За да биде појасно: ние имаме многу имиња за уметноста, како што се модернизмот, романтизмот, класицизмот итн., но суштината, глобоката суштината, не е во барањето новост, тука можеби баш во одраз на тие човечки испитувања, зато што уметноста била, а изгледа и ќе биде изразно средство на одредени состојби, а тие одредени состојби се некој вид барометри, некој наш крвотек или некој наш барометар.

● Не е ли добар дел од активноста на многу наши современи уметници откривање на веќе откриеното?

Има ли тука нешто од рамнодушност која не е во состојба една автентична слика на светот да ја спротивстави на стварноста?

— Уметноста, по мое мислење, не се спротивставува на стварноста, тука ја извлекува, ја покажува, со тоа што на одредени состојби нужно реагира и евоцира, за да има нешто ваква

или онаква форма. Јас не би рекол дека тоа е барање на стил, туку нужност на времето. Во тоа и тие во историјата се жако некој мозаик и по тоа ние ги гледаме вибрациите на едно време. Одамна уметниците рекле дека уметноста е предмет на духот. Во тоа е открытието.

● Уметничката дејност е сведена на игра или на шок, на безразложен чин. Ако е тоа така, тогаш каква е функцијата на таа дејност, што таа зборува за светот на кој припаѓа?

— Модерната уметност, ако ја земеме скоро сто години, а посебно оваа половина на дваесетиот век, тогаш тие откритија, тие сознанија овозможиле да се ослободиме, да се распределат од одреден стил или од одредени стилови низ историјата, да не ги примаме како готовина, туку во нив да гледаме како срж на движењата. Тоа беше непрограмска задача. Да ги видиме квалитетите, она што е битно за уметноста — поправо, почнавме во внатрешниот дел на материјата за да постане како еден надворешен. Тоа е воопшто особината барем на оваа половина од дваесетиот век. Но, по мое мис-

та биде и затворен круг. Јас лично сметам дека денеска е потребна една виталистичкаnota. Тоа би било: помалку естетизирање, а повеќе виталност.

● Некои викаат дека современата уметност е нас-фатлива?

— Честопати се случуваат во поново време, во новата историја на Европа, уметниците да не бидат сфатени во своето време, како што е случајот со еден Рембрант, Елгрейка и многу други. Во суштина, тука е и почетокот, она што честопати се кажува: неразбирање меѓу уметникот и публиката. За тоа во стапите класични времиња не знаеме, но изгледа дека такви ситуации имало помалку.

● Зашто е тоа така?

— Мислам, (ова се однесува на Европа, зато што таа го донесла поимот на времето како брзина) дека брзината не само што влијаела (не е тоа плод на техниката), тука таа брзина влегла во психологијата на човекот. Тоа е во суштина, колку побрзо може од еден на друг крај од светот да се пренесе одредена количина стока, во трговска смисла, во толку

ност импровизација на брзината. Оттука уметноста, иако таа тоа не е, стана некој вид стока. А јасно е, уметноста е предмет на духот, кој ни ја предизвикава и ширши волуменозноста на сфаќањата, а не стока.

● Дали сте имале, одредени ситуации за време на сликањето, во некој момент да доживеете мало здивнување, момент за хумор и кажете ни како изгледа тоа?

— Ако се работи за хумор во одреден момент на сликање, тогаш таквиот хумор оди на моја сметка, кога нешто лошо ќе нападне. (по подат во ателјето се наоѓаат многу платна коме неупотребливи)

— Ако се работи за хумор во одреден момент на сликање, тогаш таквиот хумор оди на моја сметка, кога нешто лошо ќе нападне.

● Многу критичари ја оценуваат уметноста така како таа, уметноста, да се

и на уметноста. Што се однесува до импулсот и генијалноста — што е тоа воопшто, што често го употребуваме, гени. Ми се чини дека тој се раѓа со онаа иста логика со која се на светот се раѓа и добива одредени форми, знавкови итн. Ако еден инструмент бил погоден за да се изрази со него една музичка симфоничност во минутите времиња, таа не е за старена за денеска, но напаѓаат слух бара друго зазучување. Спрема тоа ние го бараме тој инструмент, а не затоа да добиеме нови инструменти.

● Уметничкото дело нема право да биде „шифра“ и доброволно да се откаже од можностите за комуникација!

— Уметничките дела отака постојат, дури и од времето на пештерите, тие се секогаш една одредена шифра. Овде не мислам буквално на шифра, но во

колку е тоа шифра, ако така можеме да ја речеме, тогаш тоа е начин на изразување на она што сме го чуле, виделе, опипале, па дури би рекол дека игра улога и мирисот и вкусот.

— Тие шифри секогаш се менуваат, но тие секогаш бараат да преворват со една суштина на човечките односи, зато што се е и цела реалност на овој свет е наша свест. За да го сфаќат подобро ова: мислам дека тој се чини дека Бодлер рекол една убава мисла: во неговото време се водела полемика за реалниот и фантастичниот свет. Бодлер на тоа одговорал: што мислат оние кои сметаат дека реалноста е апсолутна и непроменета, дали некогаш помислиле дека и тие самите се една реалност, составен дел на таа реалност и дека таа никогаш не е иста. Оние кои мислат дека само фантастичноста е вестински израз или бит, врз основа на што тие го сознаваат? Само врз основа на еден реалист?

● Дали секогаш постои или треба да постои причина за творештво?

— Секогаш ќе постои причина за творештво. Тоа ќе се пресуши тогато кога ќе пресуши човечкиот труд.

● Кои се Вашите причини за творештво, кои постојат како константа во континуитетот на Вашата уметничка дејност?

— Во 1967 година наполнувам 40 години од мојата уметничка работа. Мислам дека тоа е приличен број години. Ретко кога сум дошол во таква состојба, да мислам дека уметноста е бесмислица, напротив, уметноста е свест за себе — т. е. свест на човечкото постоење и тоа е можно само под тие услови да егзистира.

Мислам дека уметноста е човекот и народот, ако такви постојат, кои мислат дека уметноста им е непотребна и дека таа е некаков луксузен производ, тогаш тој нема свест ни за самиот себе. Но, тоа не сум го сретнал ни кај еден народ.

Разговорот го водеше ПЕТРЕ БАКЕВСКИ

Битката на Косово поле

лене, ние сме принудени веќе да имаме некоја синтеза во денешното време.

Секој ден гледаме појави што денеска се наречуваат правци; И мислам дека тоа стана некој вид навикка; А секоја навика може

добивката била поголема. Тоа е нешто од основните работи. Тука би можело уште многу да се зборува, но јас би скратил.

Има нешто во психоло-гијата на денешната умет-

носта во недоумица, ја фа-ка лесно вртоглавица затоа што не успева да ги следи

и да ги следи, и наместо да дава заклучок, успева исклучи-вено да регистрира партику-ларни делови, се откажува и губи континуитет и јав-ност?

Што мислите Вие за тоа?

— Што се однесува до критичарите, би рекол дека тие можат убаво да пишуват, но во тоа не мора да има вистина.

● Можеби во ова време

автентичната слика на вре-мето не треба да се бара во сликарството, туку да

речеме во низа електронски импулси и графики.

Во тој случај, дали сликар-ството може да смета на

гени, или пак нему му е

потребна една поголема ка-

тегорија суштинска и соз-ната?

— Сликата на светот, во

поезијата — воопшто во

уметноста — тоа е работа

на сфаќањата на денешниот

начин на живеење, а

која викам живеење, мис-лам на целокупноста на

животот, односно нашиот

технички просперитет, на-шата техничка сила на де-нешното време, политичко-филозофски — па спрема

тоа таа нас нужно ни на-метнува посебни проблеми

кои имаат неминовен одраз

и е можно само под тие услови да егзистира.

Мислам дека уметноста е човекот и народот,

ако такви постојат, кои мислат дека уметноста им е непотребна и дека таа е некаков луксузен про-извод,

тогаш тој нема свест

ни за самиот себе. Но, тоа

не сум го сретнал ни кај

еден народ.

Разговорот го водеше ПЕТРЕ БАКЕВСКИ

Воден пејсаж